

Ablativ absolutní ~ ablativ s participiém

V textu se vyskytuje zpravidla v podobě dvou slov: jedno je substantivum v ablativu a druhé je participium prézentu aktiva nebo participium perfekta pasiva rovněž v ablativu. Substantivum nesouvisí s žádným dalším jménem ve větě, proto „absolutní“.

Určení ablativu absolutního v textu:

Romulo regnante = abl.sg.substantiva

+ **abl.sg.participia prézentu aktiva**

iudicibus iudicantibus = abl.pl.substantiva

+ **abl.pl.participia prézentu aktiva**

reo damnato = abl.sg.substantiva

+ **abl.sg. participia perfekta! pasiva!**

consulibus creatis =abl. pl. substantiva

+ **abl.pl.participia perfekta pasiva**

Postup při překladu do češtiny:

1. Podle přípony a koncovky určím druh participia

2. a/Participium prézentu aktiva

vyjadřuje **činnou současnost**
s hlavním dějem věty.

3. a/ Činnou současnost mohu přeložit
buď pomocí předložek: **za, při, během:**
za/během vládnutí/vlády Romula,
za Romulovy vlády; při souzení soudců
nebo **vedlejší větou příslovečnou
časovou s přísudkem** vyjádřeným
slovesem **vidu nedokonavého:**
Když vládl/kraloval Romulus;
když soudci soudili.

b/Participium perfekta pasiva

vyjadřuje **trpnou předčasnost**
před hlavním dějem věty

b/ Trpnou předčasnost mohu
přeložit buď pomocí předložky **po:**
po odsouzení viníka; po zvolení konzulů
nebo **vedlejší větou s přísudkem**
vyjádřeným slovesem **vidu
dokonavého:** Když byl viník
odsouzen; když byli zvoleni konzulové.

Příklady:

*Tiberio caesare imperante comitia plebis
fungiebantur.*

*Legibus XII [duodecim] tabularum scriptis
iustitia maior erat.*

Autumno occidente Caesar in Italiam redit.

*Tribus bellis Punicis finitis Romanis provinciae
Sicilia et Sardinia erant.*

Za vlády císaře Tiberia/Když vládl císař
Tiberius, byly v činnosti lidové sněmy.

Po sepsání zákonů 12 desek/Když byly
sepsány zákony 12 desek, existovala větší
spravedlnost.

S končícím podzimem/Když končí
podzim, vrací se Caesar do Itálie.

Po skončení tří punských válek měli
Římané provincie Sicílii a Sardinii.

Pozor! Na **zvláštní příklad ablativu absolutního bez participia**, tzv. nominální ablativ absolutní vyjádřený substantivem nebo adjektivem: Místo něj se zpravidla objevuje označení nějaké **funkce, úřadu**, pracovního zařazení nebo věku.

Příklady:

*Servio Tullio rege...*Když byl Servius Tullius králem, *Cicerone consule...*Když byl Cicero konzulem, *Sallustio scriptore...*za spisovatele Sallustia, *Caligula puero...*za Kaligulova dětství, *Iustiniano vivo...*za života Justiniana.

Poznámky:

- Ablativ absolutní mívá k hlavnímu ději věty nejčastěji vztah časový, a to spíš náhodné, nahodilé časové souvislosti, než vztah příčinný (ten se v latině vyjadřuje spíše souvětím s vedlejší větou se spojkou cum historicum)
- Může se vyskytnout i vztah přípustkový – přestože, i když, např.: *Octaviano Augusto principe dux navium optimus eo tempore M. Vipsanius Agrippa fuit*. Přestože byl Oktavianus Augustus principem, byl nejlepším námořním velitelem té doby M. Vipsanius Agrippa. nebo vztah podmínkový – jestliže, kdyby: *Mithridate rege non victo a Romanis Europe minor esset*. Kdyby král Mithridates nebyl Římany poražen, byla by Evropa menší. Eventuálně jiný příslovečný vztah.
- Participium perfekta pasiva sloves deponentních a semideponentních je ve většině případů aktivní! Aktivní význam může mít i participium perfekta pasiva běžných sloves = tzv.: kryptoaktivum.